METSÄTALOUS

Metsänomistajat haluavat, että metsätoimijat ottavat heihin suoraan yhteyttä. **METSÄNEUVOJA LARS-ÅKE EKMAN**

KIMMO HAIMI

Magnus Nilsson, Janne Suominen ja Lars-Åke Ekman arvioivat, milloin taimikolle tulisi tehdä varhaishoito.

Metsäkeskus inventoi vuosittain kymmenesosan yksityismetsistä

Metsäkeskus inventoi vuosittain 1,5 miljoonaa hehtaaria yksityismetsiä. Metsävaratietojen avulla metsänomistajille annetaan seuraavaksi viideksi vuodeksi toimenpidesuosituksia.

SIUNTIO (MT)
Onnistuneen navigoinnin jälkeen Metsäkeskuksen maastoryhmä pääsee perille määränpäähänsä.

Siuntion alueella sijaitseva 200 000 metsähehtaarin inventointialue laserkeilattiin viime vuonna. Nyt samalla alueella tehdään kohdennettua maastoinventointia.

Metsäkeskus aloitti vuonna 2010 uuden kaksivuotisen inventointimenetelmän.

Ensimmäisenä kesänä laserkeilataan, ilmakuvataan ja tehdään koealamittauksia. Toisena kesänä tehdään kohdennettu maastoinventointi.

Yhdellä inventointialueella on noin 100 000–200 000 hehtaaria metsää.

Tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä kaikista yksityismetsistä on Metsään.fi-palvelussa tarjolla uudella inventointimenetelmällä kerättyä tietoa.

Tällä hetkellä noin yhdeksän miljoonaa hehtaaria eli 63 prosenttia yksityismetsien metsävaratiedoista on saatavilla Metsään.fi-palvelussa.

Suurin osa tiedoista on kerätty vanhalla menetelmällä. Uudella inventointimenetelmällä kerättyä tietoa on tällä hetkellä noin 3,5 miljoonaa hehtaaria.

”Nykyinen inventointimenetelmä on erittäin kustannustehokas. Inventoimme isoja ja yhtenäisiä alueita kerralla”, kertoo Metsäkeskuksen rannikkoalueen metsätietopäällikkö **Magnus Nilsson**.

Taimikoissa tehdään lisämittauksia

Keilauksen avulla ei aina saada tarpeeksi tarkkoja tietoja esimerkiksi taimikoista ja aukoista.

Uuden metsälain myötä taimikon perustamisilmoitusta ei ole enää pakko tehdä. Tämä vähentää entisestään taimikoista saatavaa tietoa.

”Laser tunnistaa usein tiheissä kaksijakoisissa metsissä vain ylispuut, jolloin alispuut jäävät täysin huomiotta”, toteaa Nilsson.

Hänen mukaansa laserkeilauksen avulla ei saada tietoa alle kaksimetrisistä taimikoista.

”Laserkeilauskuvissa näkyvät aukot voivat olla muun muassa peltoja tai joulukuusiviljelmiä”, kertoo metsäneuvoja **Janne Suominen**.

Metsäkeskus julkaisee nykyään metsävaratiedot jo ensimmäisen kesän inventointimittausten jälkeen.

Kun toisen vuoden tarkastusmittaukset on tehty, täydennetään Metsään.fi-palvelua uusilla tiedoilla.

”Lähetämme kaikille metsänomistajille myös paperiset tiedotteet tarkastusmittauksissa tehdyistä havainnoista. Metsänomistajien keski-ikä on yli 60 vuotta, eivätkä kaikki osaa tai halua käyttää sähköisiä palveluja”, kertoo metsäneuvoja **Lars-Åke Ekman**.

Metsänomistajat odottavat yhteydenottoja

Metsäkeskus päivittää jatkuvasti metsävaratietoja Metsään.fi-tietokantaan.

Ekmanin mukaan moni metsänomistaja on kysellyt, onko palvelusta löytyviä toimenpide-ehdotuksia pakko noudattaa.

”Palvelun antamat toimenpide-ehdotukset ovat täysin vapaaehtoisia, eikä metsänomistajalla ole mitään velvollisuuksia noudattaa niitä.”

Metsään.fi on erityisen hyvä kaupunkilaismetsänomistajille, joilla on pitkä matka omalle metsäpalstalle.

”Metsänomistajan ei tarvitse enää olla niin oma-aloitteinen”, toteaa Ekman.

Okra-messuilla moni metsänomistaja kävi Metsäkeskuksen pisteellä antamassa suostumuksen metsävaratietojen luovuttamisesta toimijoille.

Ekmanin mukaan osa metsänomistajista ei halunnut ottaa palvelua käyttöön, mutta avasi tietonsa metsätoimijoiden nähtäväksi.

”Metsänomistajat haluavat, että metsätoimijat ottavat heihin suoraan yhteyttä”, Ekman jatkaa.

ANNI-SOFIA HOPPI

Tuntsan metsät toipuvat suurpalosta hitaasti

SALLA
Salamoinnista kesäkuussa 1960 syttynyt Suomen lähihistorian suurin metsäpalo kärvensi yli 20 000 hehtaaria jäkälikköä, tunturipaljakkaa ja metsämaata Pohjois-Sallassa.

Kuukauden tulihelvetin aikana kasvullista metsää paloi Tuntsalla 10 000 hehtaarin verran. Sammutuksessa urakoi parhaimmillaan tuhat miestä.

”Metsiä viljeltiin paloa seuranneen nokisavotan jälkeen kylvämällä ja istuttamalla. Maa muokattiin auraamalla ja laikuttamalla”, kertoo Metsähallituksen tiimiesimies **Jari Kantia** Savukoskelta.

Epäonnistumisia korkealla

Kantia sanoo, että osa Tuntsan palon jälkeisistä viljelytoimista kohdistui myös metsämaiden ulkopuolelle.

”Kohteille, jotka sijaitsevat alle 300 metrin korkeudella merenpinnasta, on saatu hyvät metsät. Yli 300 metrin korkeudella epäonnistumiset ovat olleet melko totaalisia.”

Arktisten olosuhteiden lisäksi Tuntsan metsien heikkoa uudistumista pönkittivät laajat hakkuuaukiot. Puut pystyyn ostanut Kemi Oy hakkasi nokipuiden lisäksi myös paloaluetta ympäröiviä metsiä savotan kannattavuutta parantaakseen.

Maanpinnan lämpötila romahtaa, kun aukon koko kasvaa. Tuulen vaikutus nelinkertaistuu aukon pinta-alan kaksinkertaistuessa.

”Äärevien alueiden puuston minimitekijä ei ole ravinne vaan lämpö. Kun lämpösumma kutistui, taimien kasvu heikkeni.”

Koivu valtaa uusia alueita

Tuuli ja ahava nujersivat havupuiden taimia heti alkuunsa. Tuntsalla on laajoja alueita, joissa kasvaa vain kolmisensataa havupuuta hehtaarille. Tuhkasta nousi myös heikkotuottoista hieskoivua, joka hillitsee tuulten vaikutusta.

”Alavammilla ja rehevämmillä kohteilla kasvaa 500–700 havupuuta hehtaarille. Taimikonhoidoissa ne saavat tilkettä koivusta.”

KARI LINDHOLM

”Männyn luontainen uudistuminen äärevillä alueilla on tuurin kauppaa, sillä hyviä siemensatoja on harvoin. Siementen vajaa tuleentuminen johtaa matalaan itävyyteen”, sanoo tiimiesimies Jari Kantia Metsähallituksesta.

Kantia esittelee Tuntsan ylängöllä 380 metrin korkeudella kasvavaa miehen mittaista kuusta, joka pienestä koostaan huolimatta on jo 40-vuotias.

”Kun tästä laskeudutaan sata metriä alaspäin, sieltä löytyy oikeaa metsää. Valtaosa paloalueesta on merkitty kitu- ja joutomaaksi, joita ne olivat ennen paloa.”

Ensiharvennuksia tehty

Tuntsan suurpalon kesä oli viime vuosisadan kuumin. Sen jälkeen lämpimiä kesiä on nähty Itä-Lapissa etenkin 2000-luvulla, jolloin kasvukaudet ovat jatkuneet keväästä.

”Parhaiten uudistuneilta alueilta on saatu 30 000–40 000 kiintokuutiometriä ensiharvennuspuuta. Poistumat ovat 30–40 kiintoa hehtaarille, vuotuiset pituuskasvut ovat 30–50 senttiä”, kertoo Kantia.

Hyvien käpysatojen väli Tuntsalla voi olla jopa 15–20 vuotta. Lämpösummien karttuessa on kunnollisia käpysatoja nähty alueen alavimmilla osilla viime vuosina useitakin.

”Täällä ei ole vakituista asutusta eikä myöskään käpyjen kerääjiä. Sadon talteen saamisessa on haastetta.”

Tuntsa kuuluu siemenkeräysalueeseen numero 10. Eteläisempää siementä ei voida käyttää. Siemenpula voi johtaa istutusten lisääntymiseen.

”Aikaiseksi on saatava 50-senttinen taimikko 25 vuodessa, se on maanomistajan vastuulla.”

Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) mukaan pohjoisessa männyn luontaiseen taimettumiseen tarvitaan vähintään sata siementä neliömetrille.

”Tutkimusten mukaan vuosia, jolloin siemeniä varisee maahan tuon verran ja odotettu itävyysprosentti on samalla yli 50 prosenttia, esiintyy keskimäärin vain yhden kerran 14 vuoden jaksolla”, kertoo Metlan erikoistutkija **Mikko Hyppönen** Rovaniemeltä.

Tuntsa opettaa osaajia

Tuntsan palo oli paitsi suurtuho, myös luonnon järjestämä kurssi arktisten metsämaiden uudistajille. Itä- ja pohjoisrinteillä yli 300 metrissä kasvavat metsät on jätetty rauhaan metsätaloustoimilta, sillä luontainen ja keinollinen uudistaminen on epävarmaa.

”Isoja aukkoja ei pidä hakata kohteille, jossa metsän uudistuminen on kyseenalaista.”

Tästä syystä pohjoisessa ja korkealla sijaitseva Tuntsa on kauttaaltaan suojametsäaluetta, jossa metsää on käsiteltävä varoen. ”Pienaukkohakkuut ja erikäisen metsän jatkuva kasvatus ovat vaihtoehtoja, jotka vaativat opettelua.”

Uudistumisen ongelmana olivat myös 1970-luvulla yleisesti käytössä olleet paperipottitaimet.

”Paperipotti ei hajonnutkaan karuissa oloissa, juuret jäivät mottiin paperin sisälle”, Kantia kertoo.

Viimeiset täydennysistutukset tehtiin Tuntsalla vuonna 1985, metsää viljeltiin palon jälkeen yhteensä 8 838 hehtaaria.

KARI LINDHOLM

Nokisavotta koneellisti metsätöitä

Tuntsan suurpalon jälkeinen Kemi Oy:n käynnistämä nokisavotta eli miljoonasavotta työllisti noin tuhat henkilöä vuoteen 1967 saakka. Suomen puolelta korjattiin 275 000 mottia nokipuuta. Hakkuita tehtiin yhteensä miljoonan motin verran.

”Savotta myös koneellistui noina vuosina. Tuntsalla käytettiin hydraulisia kourakuormaimia ensimmäistä kertaa Suomessa”, Metsähallituksen tiimiesimies **Jari Kantia** kertoo.

Hevosten rinnalla käytettiin traktoreita, jotka myöhemmin valtasivat metsäpään kuljetukset kokonaan. Naruskajärven tammelle uitettavaksi kuljetettiin puuta korkeilla karikoilla varustetuilla kuorma-autoilla, joita työskenteli savotalla kymmenittäin.

Tuntsajokea ei voitu käyttää uitossa, sillä se virtaa itärajan taakse Vienanmereen.

”Puut uitettiin keväällä Naruskajokea pitkin Kemijokeen ja siitä edelleen Karihaaran sahalle Kemiin.”

Paloalueen nokeentunut kuitupuu parkattiin ensi alkuun petkeleellä. Myöhemmin käyttöön otettiin traktorin perässä vedettävät parkkuukoneet. Pöllinparkkarit olivat työtuurinsa päätteeksi kuulemma yhtä mustia kuin nokikolarit, ainut valkoinen kohta miehissä oli silmämunat.

Savottamiehet majoittuvat etupäässä siirrettävissä viipaleparakeissa, Naruskan tammella eli padolla käytettiin myös kotamajoitusta. Kun hevosille oli aikaisemmin syötetty lähes pelkästään ruisjauhoja, niin Tuntsalla sai alkunsa myös laajamittainen hevosten väkirehujen myynti.

Kemi Oy teki kauppaa neuvostoliittolaisten kanssa Tuntsan itärajan puoleisen paloalueen puista. Puuta kuljetettiin Suomen puolelle vuoteen 1975 saakka. Kevätuitoissa puuta lähetettiin alavirtaan noin 100 000 mottia keväässä. Naruskalla viimeinen uittokevät nähtiin vuonna 1978.

KARI LINDHOLM

Lähde: Vesa Haataja: Tuntsan palo ja suuri nokisavotta. 1998.

Puukaupassa edessä hiljaiset viikot

Vielä viime viikolla puukauppa kävi vilkkaasti, kun Metsäteollisuus ry:n jäsenyritykset ostivat puuta yksityismetsistä 514 549 kuutiometriä. Se on hieman enemmän kuin vastaavalla viikolla viime ja toissa vuonna.

Seuraavat heinäkuun viikot ovat olleet perinteisesti vuoden hiljaisimpia puukaupassa.

”Kyllä nyt hiljenee. Ostajat ovat lomilla ja monet sahat pysähtyneet keskikesän ajaksi”, sanoo Etelä-Karjalan metsänhoitoyhdistyksen kenttäpäällikkö **Panu Pettinen**.

Alkuvuoden tasaisesti käynyt puukauppa on kyllästänyt Pettisen mukaan markkinat niin, ettei kenelläkään tunnu olevan erikoisen kovia ostohaluja.

”Lomien jälkeen puu varmaan alkaa jälleen liikkua, koska sahojen näkymät eteenpäin ovat ihan hyvät.”

Puukaupan tilannetta Pettinen luonnehtii ylipäätään kohtuullisen hyväksi.

”Kuusitukin ylitarjonta jatkuu tietysti edelleen koko valtakunnassa. Kuusitukki on varmasti hankalin laji tällä hetkellä.”

Sekaleimikoissa kuusitukkikin on Etelä-Karjalassa käynyt Pettisen mukaan kaupaksi, ja silloin hintakin on pitänyt.

Puun tuonti supistui

Suomeen tuotiin tammi–huhtikuussa 3,2 miljoonaa kuutiometriä puuta. Määrä supistui 13 prosenttia viime vuoden vastaavasta jaksosta. Puusta 78 prosenttia tuli Venäjältä, Metsäntutkimuslaitos (Metla) kertoo.

Puutavaralajeista tammi–huhtikuussa tuotiin eniten koivukuitupuuta, yhteensä 1,37 miljoonaa kuutiometriä. Seuraavaksi eniten tuotiin haketta, jota tuli 0,91 miljoonaa kuutiometriä.

Viime vuoteen verrattuna maahan tuodun hakkeen määrä supistui viidenneksen ja koivukuidun määrä kuusi prosenttia.

JUHA KAIHLANEN

Puun hinnat 9.6.–6.7.2014

Lähde: Metsäntutkimuslaitos

Alue	Mäntytukki	Kuusitukki	Koivutukki	Mäntykuitu	Kuusikuitu	Koivukuitu
	Euroa/m³ (alv 0 %)					
Kantohinnat, päätehakkuut						
Etelä-Suomi	58,0 ↔	57,2 ↓	40,4 ↓	16,9 ↑	18,4 ↓	16,7 ↓
Keski-Suomi	58,9 ↓	57,8 ↓	42,6 ↑	17,2 ↓	19,0 ↓	17,6 ↓
Savo-Karjala	57,3 ↓	55,8 ↓	43,7 ↓	17,0 ↑	17,5 ↓	17,4 ↔
Kymi-Savo	58,1 ↓	57,2 ↑	45,3 ↑	17,1 ↔	18,4 ↔	17,3 ↑
Etelä-Pohjanmaa	57,4 ↑	56,7 ↑	-	18,0 ↑	18,3 ↑	17,7 ↓
Kainuu-Pohjanmaa	54,3 ↑	54,0 ↑	-	18,6 ↑	19,1 ↑	18,1 ↓
Lappi	49,2 ↑	49,6 ↑	-	17,8 ↔	-	17,4 ↑
Koko maa	**57,2 ↔**	**57,0 ↓**	**43,1 ↑**	**17,5 ↔**	**18,4 ↓**	**17,4 ↓**
Kantohinnat, harvennushakkuut paitsi ensiharvennukset						
Etelä-Suomi	49,3 ↑	47,2 ↓	34,8 ↓	14,2 ↑	14,9 ↓	14,3 ↓
Keski-Suomi	49,8 ↔	47,4 ↓	35,7 ↓	15,3 ↑	14,8 ↓	13,8 ↓
Savo-Karjala	49,0 ↓	47,4 ↔	37,5 ↓	15,1 ↑	15,2 ↑	15,2 ↔
Kymi-Savo	50,0 ↓	49,0 ↔	39,1 ↑	15,4 ↓	15,3 ↓	15,0 ↔
Etelä-Pohjanmaa	47,1 ↑	46,9 ↑	-	14,8 ↑	14,9 ↑	14,5 ↑
Kainuu-Pohjanmaa	46,5 ↓	-	-	13,7 ↓	-	12,6 ↓
Lappi	45,8 ↑	-	-	13,5 ↑	-	-
Koko maa	**49,1 ↑**	**47,7 ↓**	**36,9 ↓**	**14,8 ↑**	**15,0 ↓**	**14,5 ↓**
Hankintahinnat, kaikki hakkuut						
Etelä-Suomi	60,2 ↓	60,7 ↓	45,3 ↓	29,6 ↑	31,2 ↓	30,5 ↓
Keski-Suomi	59,4 ↑	59,6 ↑	48,2 ↑	30,2 ↔	30,0 ↑	30,5 ↑
Savo-Karjala	53,4 ↓	52,1 ↓	43,6	27,1 ↓	26,4 ↓	28,9 ↓
Kymi-Savo	55,4 ↑	53,1 ↔	44,9 ↑	28,0 ↓	28,3 ↑	28,7 ↑
Etelä-Pohjanmaa	52,9 ↓	53,1 ↓	-	28,7 ↓	-	29,7 ↓
Kainuu-Pohjanmaa	55,9 ↑	56,5 ↑	-	27,9 ↑	-	29,7 ↑
Lappi	54,2 ↓	-	-	28,9 ↓	-	-
Koko maa	**55,9 ↓**	**55,4 ↓**	**45,0 ↓**	**28,5 ↓**	**29,1 ↓**	**29,3 ↓**

Hintojen muutos jaksolta 9.6.–6.7.2014: ↑ = noussut ↓ = laskenut ↔ = pysynyt ennallaan (±1 %)

Viime viikolla Metsäteollisuus ry:n jäsenet ostivat puuta yksityismetsistä 514 549 kuutiometriä.